

Milí čitatelia,

dostáva sa vám do rúk tretie číslo našej animačnej revue. Ako vidíte, snažíme sa dodržať štvrtročný rytmus. Aj v tomto čísle ešte budeme hovoriť o spolubratoch v Latinskej Amerike. Postavy misionárov a ich osudy sa však predsa postupne prenášajú z Ohňovej zeme, Chile a argentínskej pampy viac na sever.

Z pokladu príťažlivých postáv misionárov sme vybrali tie, ktoré spĺňajú dve požiadavky: sú dostatočne zaujímavé a povzbudivé, ale súčasne aspoň čiastočne dovoľujú sledovať rozvoj misijného diela v Južnej Amerike. Samozrejme, treba robiť kompromisy, a preto sa sem-tam stane, že niečo neseďí. Cieľ tejto maličkaj edície však nie je vedecký, ale pastoračne animačný.

Ako ste už v minulých číslach mohli zistiť, nie vždy sa nám podarilo nájsť fotografiu dostatočnej kvality. Napriek tomu dúfame, že fotografický materiál je dostatočne bohatý a že na jednej strane ukazuje skromné a ťažké začiatky a na druhej strane súčasný stav saleziánskeho diela v Latinskej Amerike. Za poskytnutie fotografií ďakujeme cennej spolupráci nášho spolubrata Jozefa Bližinského a najmä dona Waltera Schmidta z Centrálného archívu z Ríma.

Dovoľte, aby som vám poskytol niekoľko údajov o prítomnosti saleziánov v Južnej Amerike po stotridsiatich rokoch od odchodu prvých misionárov: nachádza sa tu desať inšpektórií a jedna vizitatória. Podľa štatistik z roku 2005 tu pôsobí 1 848 saleziánov a 79 novicov. Priemerný vek v oblasti je asi 51 rokov.

Pôsobenie saleziánov v školách je spomedzi všetkých diel oblasti najvýraznejšie. Nachádza sa tu viac ako 200 školských zariadení (materské, základné, stredné) s vyše 225 tisíc žiakmi. Je tu viac ako desať diel univerzitnej úrovne. Tento typ diela sa bude ešte viac rozširovať.

Ak nerátame misijné stanice, v oblasti je 168 farností s približne tromi miliónmi veriacich. Takmer všetky farnosti sa nachádzajú na sídliskách.

V ostatných rokoch sa tak v myslení, ako aj v praxi zvýšila citlivosť na vnímanie nových foriem chudoby, čo so sebou prináša tri aspekty:

1. Venovať sa mladým, ktorí sú v ťažkej situácii spoločenského, hospodárskeho, kultúrneho alebo iného charakteru.

2. Formovať v mladých sociálne cítenie a viesť ich k snahe od-

straňovať nespravodlivosť vo svojom okolí.

3. Toto úsilie treba nevyhnutne posilniť vytváraním väčšieho počtu štruktúr „šitých na mieru“, ktoré sú zamerané na chudobné a okrajové skupiny spoločnosti.

Sú to diela typu „domy pre chlapcov bezdomovcov“, strediská pre výchovu k práci, sociálne diela pre mladých i dospelých, ktorí potrebujú nadobudnúť vedomie vlastnej dôstojnosti, vlastných možností a zodpovednosti, legálni i ilegálni prisťahovalci, atď.

Saleziánska rodina v tejto oblasti je veľmi rozvinutá. Má zatiaľ dvanásť skupín. Štyri zložky saleziánskej rodiny vznikli priamo v tomto regióne.

Prostriedky spoločenskej komunikácie nachádzajú v tejto časti sveta jedno zo svojich najlepších uplatnení. Je tu desať polygrafických škôl, deväť tlačiarň, päť vydavateľstiev školskej literatúry, tri katechetické vydavateľstvá, štyri všeobecného zamerania, štyri audiovizuálne strediská, dve strediská výroby programov, dvanásť rozhlasových staníc, šesť televíznych kanálov, štyri časopisy a tri strediská zamerané na spravovanie internetových stránok. V celej oblasti vychádza viac ako 600 tisíc výtlačkov saleziánskeho bulletinu.

Misijná činnosť v Latinskej Ame-

rike je zvlášť dôležitá medzi pôvodnými obyvateľmi v Kámi v Bolívii, vo Valle Sagrado a v San Lorenzo v Peru, vo vikariáte Méndez v Ekvádore, vo vikariáte Puerto Ayacucho vo Venezuele, v Alto Verapaz v Guatemale, v mixepolitnej prelature v Mexiku. Za zmienku stojí aj apoštolát medzi Afroameričanmi v Kolumbii, v Ekvádore a v USA.

Pri písaní (i čítaní) týchto riadkov by bolo naivné si myslieť, že nejestvujú ťažkosti a otázniky. Je ich nemálo. Hovorí o nich List hlavného predstaveného č. 393: „Vy, čo hľadáte Pána: pozrite na skalu, z ktorej ste vytesaní.“ Keď čítame krátke životopisné črty našich misiónárov a vidíme ich bezhraničnú obetavosť, veľkodušnosť, podnikavosť a vynachádzavosť, ba nehasnúcu lásku k dušiam, môžeme povedať, že toto dielo je postavené na duchovnej skale, ktorou je Kristus. Kiežby rozmýšľanie o začiatkoch aj o súčasnosti saleziánskeho diela v Amerike bolo pre nás dôvodom vzdávania vďaky a chvály Trojjednému Bohu.

Prajeme vám príjemné čítanie a nech sa Pánovi aj vo vás podarí zapáliť ten istý oheň horlivosti za záchranu nesmrteľných duší.

*Jozef Daniel Pravda SDB
delegát pre misie*

Mons. Felice Ambrogio Guerra

Narodil sa 7. decembra 1866 vo Volpede (provincia Alesandria, Taliansko). Prvé sľuby zložil 2. decembra 1886 v Turíne. Za kňaza ho vysvätili 2. apríla 1890 v Buenos Aires. Dňa 26. mája 1915 bol vymenovaný za titulárneho biskupa v Amate, biskupskú vysviacku prijal 5. septembra 1915 v San Salvadore. Zomrel 10. januára 1957 v Gaete.

Mons. Felice Ambrogio Guerra

Felice mal šťastie stretnúť sa s donom Boscom na Valdoccu v roku 1880.

„Ako sa voláš?“ opýtal sa ho vtedy don Bosco.

„Felice Guerra.“

Don Bosco sa naňho pozrel s otcovským úsmevom: „Felice Guerra! Pekné meno! To znamená, že musíš viesť vojnu proti diablu.“

Potom ho prijal medzi svojich chlapcov a poslal ho študovať do Lanza.

Vo svojej knižke *Alla scuola di s. Giovanni Bosco* (V škole svätého Jána Bosca), vydané v roku 1934, Felice rozpráva jednoduchým, ale živým štýlom, so srdcom prekypujúcim vďačnosťou o dobre, ktoré sa mu dostalo v prvých rokoch od svätého zakladateľa.

Felice študoval v Lanze prvé dve triedy gymnázia pod skúseným vedením tamojšieho direktora dona Giuseppeho Scappiniho. Veľmi živo však cítil vplyv, dalo by sa povedať, duchovnú prítomnosť dona Bosca. Sám o tom píše: „Jeden z jeho najvýznamnejších zázrakov bol práve tento – dať pocítiť svoju prítomnosť, hoci bol vzdialený. My sme si ani neuvedomovali tento fenomén, ale cítili sme, že žijeme

v jeho blízkosti a sme pod jeho pohľadom.“

Už od prvých rokov Felice po-
ciťoval v srdci kňazské povolanie
a prostredie v Lanze bolo priam
preniknuté zbožnosťou. To podpo-
rovalo vzkličníenie a vzrast jeho po-
volania najmä zásluhou dona
America Taliceho a dona Luigiho

Portu. No naj-
viac ho do sa-
leziánskej
kongregácie
priťahoval sa-
motný zakla-
dateľ. Okrem
prvého stret-
nutia na Val-
doccu mal Fe-
lice príležitosť
pocítiť fasci-
nujúcu príťaž-

livosť svätca pri jeho návšteve
v saleziánskom dome v Lanze
30. mája 1881 na slávnosť Panny
Márie Pomocnice kresťanov. Tú is-
tú príťažlivosť voči nemu pocítil
o dva roky neskôr v Turíne, tiež na
tej istej slávnosti, na ktorej sa
zúčastnil saleziánsky ústav z Lan-
za.

Celá táto knižka prekypuje obdi-
vom a láskou k svätcovi. Vyberám
len niekoľko najvýstižnejších viet:

„Aký len mocný bol pohľad do-
na Bosca! Koľko toho povedal

naším dušiam! Ani nebolo treba
celkom sa k nemu priblížiť, aby
sme ním boli očarení. Či sme boli
blízko, či ďaleko, cítili sme jeho
prenikajúci pohľad, ktorý nám na-
plňal srdce a prihovárал sa každé-
mu z nás podľa jeho tajných po-
trieb... Aké milé bolo jeho slovo,
ako sa zmocňovalo nášho srdca

a vzbudzovalo
v nás súhlas
a predsavzatie
vytrvať!“

Už v dru-
hom roku štú-
dií v Lanze si
Felice Ambro-
gio zvolil svoju
budúcu cestu.
Keď cestoval
na jesenné
prázdniny do

rodnej dediny, chcel sa zastaviť
v turínskom oratóriu, aby oznámil
donovi Boscovi svoje rozhodnutie.

Dobrý otec ho prijal veľmi lás-
kavo. „Rozprával sa so mnou,“
píše, „ako keby pred ním nebol
chlapec, ale dospelý človek alebo
jeden z predstavených ústavu. In-
formoval ma o situácii v kongregá-
cii. Možno to bolo jeho umenie,
ako si získať srdce svojich budú-
cich synov. Pravdaže, obdivoval
som jeho láskavosť a cítil som sa
ešte viac pripútaný k tomuto člove-

San Salvador

kovi, ktorý ma pokladal za hodného takej vzácnej dôvernosti.“

Čoskoro sa však zdalo, že sa jeho krásny sen rozplynie. Práve v tom roku, na konci jesenných prázdnin, sa nemohol vrátiť do Lanza, kde sa tak dobre cítil. Jeho matka mala veľmi chatrné zdravie a nevedela sa zmieriť s myšlienkou, že by mal byť od nej tak ďaleko. Rodičia by boli radi, keby sa stal kňazom, ale diecéznym, nie rehoľným, lebo ho chceli mať blízko. Musel sa podvoliť ich naliehaniu, a preto odišiel študovať do diecézneho seminára v Tortone.

Našťastie, čakalo ho tam veľmi dobré prostredie. Meno dona Bosca tam bolo navyše známe a požívalo veľkú úctu. Predstavení pravidelne dávali čítať v jedálni *Bollettino salesiano* (Saleziánske zvesti). Vzďialenosť od saleziánskeho prostredia neoslabila jeho túžbu, ba ešte ju posilnila, a tak sa mu na konci gymnaziálnych štúdií nakoniec podarilo dostať súhlas od rodičov, aby sa mohol vrátiť do oratória a nasledovať dona Bosca.

V roku 1885 teda začal noviciát v San Benigno pod otcovským vedením dona Júliusa Barberisa v bratskej spoločnosti asistenta dona Eugena Bianchiho.

Don Bosco už bol starý a zo-
draný, trápili ho všelijaké choroby,

ale predsa prišiel navštíviť novicov, dokonca sa pri nich zdržal tri dni a každému umožnil, aby sa s ním porozprával. Pre každého mal nejaké dobré slovo a povzbudzoval ich k vytrvalosti. Na konci noviciátu to bol znova ich dobrý otec, ktorý od nich prijal rehoľné sľuby. Bolo to 2. decembra 1886. S veľkým nadšením ich povzbudil, aby praktizovali lásku k Bohu a blížnemu.

Táto kázeň zasiala v srdci mladého rehoľníka semienko ďalšieho povolania, a to misionárskeho. Dlhoro rozmýšľal a napokon sa rozhodol predložiť svoju túžbu milovanému otcovi, s ktorým sa stretol na Valsalice. Don Bosco súhlasil a dal mu aj veľmi užitočné a vzácne rady, dokonca mal šťastie stráviť čas bezprostrednej prípravy v oratóriu na Valdoccu. Dostal tam veľmi milú úlohu, mohol ministrovať donovi Boscovi a dohliadať na mladíkov štvrtej a piatej triedy gymnázia, ktorí sa každú sobotu spovedali pri donovi Boscovi.

Konečne nadišiel deň odchodu a bolestného lúčenia. Don Lasagna, ktorý stál na čele výpravy, predniesol rozlúčkovú reč v Bazilike Panny Márie Pomocnice. Bol tam prítomný aj kardinál Alimonda. Don Bosco na konci každého odchádzajúceho otcovsky objal.

„Prišiel rad na mňa,“ píše Mons. Guerra, „od dojatia som ledva stál na nohách. Priblížil som sa k milovanému otcovi, aby som ho objal. Privinul si ma na srdce s veľkou láskou, pozrel sa mi do očí a usmial sa na mňa. Ani sa nepokúsil vyjadriť, čo mi povedal tým úsmevom. Moje pero to nedokáže. Viem, že tento úsmev a pohľad mi dodávali odvahu na dlhých cestách po Amerike, pri veľkých námahách môjho apoštolátu. Ba dodávajú mi odvahu ešte aj teraz, keď očakávam posledné Pánovo pozvanie.“

Mons. Guerru poslali do Uruguaja, kde si v Ústave Pia IX. vo Ville Colón pod múdрым vedením dona Alojza Lasagnu doplnil filozofické a teologické štúdiá. Tam začal aj svoj misionársky apoštolát.

Za kňaza ho vysvätili 2. apríla 1890 v Buenos Aires. Svätiteľom bol Mons. Aneyros. Primičnú svätú omšu slávil na Veľkú noc v Kolégiu Dona Bosca v Montevideu. Spolu s ním sa tešili predstavení, spoluhratia a žiaci, ktorí obdivovali jeho vynikajúce vlohy spojené s vrúcny-m oduševnením pre Božiu slávu a dobro duší.

V roku 1896 bol vymenovaný za direktora v Las Piedras a zároveň sa stal aj magistrom novicov. Tri roky mal na starosti formáciu nových

výhonkov saleziánskej kongregácie, zároveň dokončil aj stavbu novej kaplnky ústavu. V roku 1900 bol preložený do Paysandú, do Kolégia Ružencovej Panny Márie za direktora a farára. V roku 1902 ho pozvali do Argentíny za direktora veľkého Kolégia Dona Bosca v Bahía Blanca, ktoré navštevovalo vyše šesťsto žiakov.

Pätnásť rokov pôsobil v Urugvaj. Píše o tom: „Zo všetkých amerických štátov, kde som pôsobil, mi je najmilšia republika Uruguaj. Vždy som ju pokladal za svoju druhú vlasť. Bolo to totiž moje prvé pôsobisko, ale aj miesto, kde som zažil najkrajšie úspechy.“

V Bahía Blanca si k svojej náročnej práci riadenia ústavu pribral aj vyučovanie dogmatickej teológie a kánonického práva pre klerikov tamojšej provincie. Okrem toho spolupracoval s viacerými katolíckymi novinami a jeho príspevky sa stretli s veľkým ohlasom. Jeho brilantné pero horlivo pracovalo na šírení kníh, ktoré potom propagoval medzi ľuďmi. Predstavoval v nich úspešný apoštolát saleziánov.

Hlavným prostriedkom jeho evanjelizácie však bolo živé slovo. Mal schopnosť ľahko a príťažlivo vyjadrovať svoje myšlienky a modulovať hlas. Toto všetko fascinova-

lo jeho poslucháčov v kostoloch vo veľkých mestách. Neodolateľne ich nabádal, aby sa vážne zamysleli nad dobrom svojej duše.

Na cestách po Patagónii sprevádzal aj Mons. Cagliariera a vtedy sa venoval vyučovaniu kolonizátorov i domorodcov s takým istým entuziazmom, s akým sa venoval výchove mládeže v mestách, alebo s akým kázaval z kazateľníc veľkým zástupom.

Mons. Cagliariero mal tak možnosť oceniť jeho inteligenciu a odvahu. A keď bol v roku 1908 vymenovaný za prvého apoštolského delegáta pre Strednú Ameriku, poprosil Svätú stolicu, aby si mohol zobrať so sebou aj „svojho drahého dona Guerru“ ako audítora delegatúry.

Aj v San José di Costa Rica, v sídle apoštolskej delegatúry, a v iných hlavných mestách stredoamerických republík vynikal ako brilantný rečník, organizátor a animátor.

Pápež Benedikt XV. ho preto 26. mája 1915 vymenoval za titulárneho biskupa sýrskej Amaty, aby tak ocenil a odmenil zásluhy jeho sedemročnej práce v Strednej Amerike. Zároveň ho určil za apoštolského administrátora do starobylej a slávnej arcidiecézy v Santiagu na Kube. Jeho vysviacka sa konala 5. septembra 1915 v katedrále v San Salvadore. Svätiteľom bol miestny arcibiskup Mons. Adolfo Pérez y Aguilar. Tamjšie obyvateľstvo mu s veľkým

Paysandú, Uruguay 1918

odušvením pripravilo slávnosť, ktorá mala byť rozlúčkou a zároveň vyjadrením úprimnej vďačnosti za všetko dobro, ktoré vykonal v Strednej Amerike.

Toto menovanie vzbudilo veľké nádeje na celej Kube. Fakty potvr-

Kostarika

dili očakávaní, takže už v nasledujúcom roku ho Svätá stolica povýšila na arcibiskupa v kubánskom Santiagu.

Za deväť rokov, čo riadil túto dôležitú arcidiecézu, neúnavne pracoval na obnovení náboženského života svojich veriacich. Išlo mu predovšetkým o rozvoj domorodého kléru. Hneď totiž znovu otvoril v biskupskom paláci arcibiskupský seminár, ktorý bol už päť rokov zavretý. Od štátu dosiahol navrátenie viacerých kostolov, ktoré boli už devätnásť rokov skonfiškované, a postaral sa o ich zreštauro-

vanie, aby sa tam opäť mohli konať bohoslužby.

Čiastočne na koni, čiastočne peši urobil vizitáciu celej arcidiecézy, keďže tam neboli iné dopravné prostriedky. V niektorých lokalitách veriaci nevideli svojho biskupa až šesťdesiatštyri rokov, naposledy bol u nich svätý Anton Mária Claret. V iných oblastiach biskupa ešte nevideli nikdy.

Mons. Guerra bojoval proti zavedeniu rozvodu. O tejto téme napísal aj polemickú knižku, ale jeho námahy v tomto smere ostali bez úspechu. Usiloval sa presvedčiť prezidenta republiky, aby vetoval tento zákon, ktorý, žiaľ, poslanci i senátori jednohlasne odhlasovali.

V roku 1921 pozval do Santiaga saleziánov a zveril im školu a farnosť. Z jeho listov kardinálovi Caglierovi sa dozvedáme, že veľmi túžil, aby tam prišli aj saleziánky a venovali sa dievčenskej mládeži.

Sám často kázaval a vytvoril aj „lietajúce skupiny“ misionárov, aby prebudil kresťanský život, ktorý bol veľmi zanedbaný. Podnietil dobrú tlač a založil aj noviny, ktoré mali za cieľ brániť Cirkev, často napádanú nepriateľmi. Podporoval katolícku akciu a v pastierskom liste z roku 1918 vysvetlil jej cieľ. Okrem toho založil dve združenia: Caballe-

ros de Colón a Caballeros de Don Bosco.

Uvádzame o tom svedectvo advokáta Emanuela De Goya v reči, ktorú povedal na schôdzke asi dvesto členov obidvoch týchto združení:

„Pred niekoľkými rokmi, keď Mons. Guerra ešte nebol biskupom, obyčajný človek alebo i človek vzdelaný sa nemohol priblížiť k spovednici a k oltáru, aby prijal Oltárnu sviatosť bez toho, žeby sa nestal predmetom výsmechu alebo sarkazmu. Kedy sme u nás v minulosti mohli vidieť tieto krásne svedectvá praktického katolicizmu? A teraz vidíme v kostoloch, na procesiách, v spoločenských sieňach množstvo odvážnych chlapov, ktorí sa neboja ľudských ohľadov a hrdo i nahlas manifestujú svoju kresťansko-katolícku vieru!

Táto zmena je vo veľkej miere výsledkom úsilia nášho arcipastiera. On priťahuje do biskupského

paláca veriacich aj neveriacich, aristokratov i robotníkov, bohatých aj chudobných, mocných i jednoduchých. On si ich získava svojim

úsmevom a svojou pevnou vôľou, čím dvíhol morálnu úroveň nášho ľudu. Takto všetko smeruje k veľkolepému rozkvetu duchovného života...

V zápasoch, ktoré často musel zvädzať s nevereckou tlačou v našej vlasti, dosiahol, že sa pridala k nám alebo ju svojim brilant-

ným perom umlčal... A čo povedať o jeho misionárskej práci? Opustil biskupský palác a pohodlie mesta, vystúpil na naše vrchy, prešiel doliny, prechádzal po nebezpečných chodníkoch, a tak precestoval celú našu provinciu.

Jeho organizačný génus mu umožnil vystavať dvadsaťjeden kostolov a zreštaurovať ďalšie, ktoré boli zrúcané počas našich bojov o nezávislosť. Založil mnohé školy a od vrchností dosiahol obnovenie veľkej cesty cez kraj

Mons. Felice Ambrogio Guerra

Cobre. Táto dôležitá cesta bude jednou z najlepších tepien cestnej komunikácie v republike. Uľahčí cestu nielen k Svätyni Panny Márie, patrónky Kuby, ale stane sa aj atrakciou pre turistov, ktorí tam prídu nielen zo zvedavosti, ale možno ich toto posvätné miesto pritiahne aj k viere.

Na záver ešte spomeniem krásne zreštaurovanú katedrálu, ktorá bola dlhé roky veľmi zanedbaná. Strecha a steny sa rúcali a teraz, keď je opravená a omladnutá, môže sa vyrovnáť najkrajším katedrálam kresťanského sveta.“

Po desaťročí intenzívnej apoštolskej činnosti, ktorá po náboženskej stránke transformovala jeho arcidiecézu, sa ako pokorný a verný syn svätého Jána Bosca zriekol arcibiskupstva v Santiagu. Pápež Pius XI. ho vymenoval za titulárneho arcibiskupa vo Verisse. Preložil ho tam, aby napravil nepríjemnú situáciu, ktorá vznikla v kubánskom prostredí prefíkanými ľahmi zlomyseľných ľudí.

Táto skúška ho nezlomila, hoci v jeho veľkodušnom a dynamickej srdci zanechala nezahojiteľnú ranu. Aj naďalej sa rozdával v misionárskej práci, ktorá mu bola vždy taká drahá. Namiesto tropických kubánskych krajov sa poľom jeho námah stalo Taliansko, ktoré ho

s láskou a obdivom prijalo po dlhom pobyte v Amerike.

Zomrel 10. januára 1957 vo veku deväťdesiat rokov v misionárskom aspirantáte v Gaete.

don Renato Ziggiotti

Don Domenico Milanesio

Narodil sa 18. augusta 1843 v Settimo Torinese. Prvé rehoľné sluby skladal 23. septembra 1869 a za kňaza bol vysvätený 20. decembra 1873. Odišiel do Latinskej Ameriky ako člen 3. misijnej výpravy 14. novembra 1877. Zomrel 9. novembra 1922 v Bernale (Argentína).

Keď mladík Milanesio ešte len hľadal svoj životný ideál, veľký apoštol 19. storočia don Bosco už rozšíril svoje dielo do celej Európy, ba začal hľadiť i na Ameriku. Dedinka Settimo Torinese, rodisko malého Domenica, bola už vtedy skoro predmestím Turína, ktorý bol hlavným mestom Piemontu. Tam už dobre poznali osobnosť a dielo dona Bosca. Odvážneho a smelého Domenica, budúceho „otca Indiánov“, don Bosco úplne očaril a hneď si ho získal.

Keď mal Domenico dvadsaťtri rokov, opustil svoje košíkárske a poľnohospodárske zamestnanie. Čakali ho oveľa dôležitejšie podujatia. Mal súperiť s veľkými misionármi slávnych saleziánskych začiatkov v Latinskej Amerike a stať sa „majstrom“ apoštolov.

V roku 1873 jeho vznešené túžby korunovala kňazská vysviacka.

Don Milanesio v plnom rozkvetení síl

Patril k vyrovnaným ľuďom, ktorí sú predurčení na veľké podujatia. Mal čisté srdce a robustné telo. V roku 1877 ho don Bosco poslal do Argentíny, do Patagónie, ktorú vídaval vo svojich snoch.

Medzitým štvrť mesta Buenos Aires, ktorú súčasníci volali Boca del Riachuelo (Diablove ústa), oveľa a ešte viac upevnila jeho solídnu osobnosť. Na konci roku 1880 ho už poverili misiou, ktorá zodpovedala jeho ideálom. Skromná pla-

Don Domenico Milanesio na voziku v roku 1908

chetnica ho vylodila v Patagónii, kde mu dali na starosť jedinú vtedajšiu farnosť v celej Patagónii, ktorá sa rozprestierala na 800 tisíc štvorcových kilometroch.

Bez otáľania začal premeriavať na koni pampu, nekonečné roviny pozdĺž rieky Rio Negro. Navštevoval chatrče Indiánov, ktorých rozprášila vojenská okupácia, a udržoval vieru nových usadlíkov, ktorým hrozilo nebezpečenstvo, že „zdievajú“. Zaniesol svetlo evanjelia kmeňu a osade Conesa. „Srdce mi plakalo,“ písal donovi Boscovi, „pri pohľade na Indiánov v osadách

Catriel a Simon Mariano, na vyhľadovaných a polonahých starcov, ženy a deti.“

Dva roky neúnavne navštevoval osady a pevnosti dolného údolia rieky Rio Negro a bez prestania evanjelizoval. Don Giuseppe Fagnano pred ním preskúmal územia riek Rio Negro a Limay. Don Milanesio chcel doplniť tento prvý misionársky „vstup“, preto v roku 1883 vystúpil až k strednému a hornému toku rieky Rio Neuquén. V spolupráci s misionárom Beauvoironom hlásal evanjelium v tábore Roca a kmeňu Mainquel. Potom sa sám pobral do andských Kordiller. S piatimi vypožičanými koňmi k nim postupoval pozdĺž Ria Negro, navštívil pevnosti a dediny a potom pokračoval pozdĺž rieky Rio Neuquén. Tam, kde sa spájala s riekou Agrio, zahol k pevnosti Fortín Codihué. Misia medzi vojakmi a domorodcami v Reuquecurá mala veľmi šťastný výsledok.

Vymenil kone a pokračoval až do Campo Central, Norquín, ktoré boli vzdialené 450 kilometrov od Roca. O tamojšej zmesi vojakov, Indiánov a predavačov sa zmienil: „Bolo to všetko rozhárané a pomiešané, až mi srdce zovrelo.“ Odvážil sa priblížiť až k chatrčiam barbarského pohlavára, indiánskeho náčelníka Villamaya. Len-len, že sa

mu podarilo zachrániť si kožu! „Asi som nebol hoden trpieť, ako trpeli apoštoli,“ komentoval.

Potom sa vyšplhal na hory pri Neuquén až po Malbarco. Tam sa usadilo dvetisícpäťsto Číľanov, veľmi nábožných. „Už sa začal máj, mesiac dažďov a snehu. Snežilo veľa. Nikto nerozprával. Kone sa ponárali hlboko do snehu. Museli sme sa vrátiť do údolia. Mal som premrznuté nohy aj ruky. Čo sa týka spásy duší, predvídal som malý výsledok.“

Vrátil sa do Patagónie, ale ostal tam len dva týždne. Potom dva mesiace cváľal po pampách Ria Negro až do Conesy. Na začiatku roka 1883, s piatimi koňmi a s „mládencom skúseným prebrodiť sa cez rieku s naloženým koňom“, dorazil až do Roca, hľadajúc chatrče a pevnosti. Silný odraz lúčov a smäd na vysočine mu spôsobili vážny úpal. „Skoro som nemohol ani jazdiť na

Rio Negro

koni,“ písal. Ešte raz zostúpil do Patagónie, kde naňho čakal generálny vikár arcidiecézy Mons. Espinosa, aby spolu urobili pastoračnú vizitáciu Patagónie a oblasti rieky Rio Neuquén.

Odchádzali 15. marca 1884. Posvätili kaplnku v Pringles, dôstojne oslávili Veľký týždeň. Potom sa skupina pohla k severnému brehu rieky.

V jednej zo správ Mons. Espinosa oznamoval: „Išli sme pozdĺž Ria Negro, Neuquénu a Agría, vysluhovali sme sviatosti v pevnostiach a dedinách pozdĺž hranice až do

Pri sútoku dvoch druhov vôd:
Rio Negro a Amazonka

Mladé ženy z kmeňa Onas

Malbarca. Tam žije okolo dvanásťtisíc čílskych rodín, 1 300 kilometrov od farnosti Patagónia. Chladné počasie a sneh nás prinútili zostúpiť. Pri návrate sme v pokoji navštívili všetky tábory a roztrúsené kmene. Výprava trvala tri mesiace. Prešli sme 2 600 kilometrov na koni, spávali sme na zemi a trpeli rôznymi nedostatkami, ktoré prináša pobyt na púšti. Udelili sme 354 krsťov, 1 180 domorodcov pristúpilo k sviatosti birmovania, 33 párov uzavrelo sviatostné manželstvo.“

Misionárovu podnikavosť nerád videl guvernér Ria Negro. Generál Vintter ho zasa chcel nasilu zadržať

vo Viedme ako kaplána a ponúkal mu plat 60 pesetov. Don Milanesio sa zriekol slabej svetskej náhrady a nedal sa odradiť od svojho horlivého apoštolátu. V septembri pokračoval vo svojich návštevách v dolnom údolí Ria Negro. 10. novembra sa podujal na nebezpečný prechod cez „Bajo del Gualichu“. V údolí Valcheta sa usadili kmene Pizalao a Sacomatra. Boli to „Indiáni povestní svojou pracovitosťou“. Podarilo sa mu pokrstiť 119 príslušníkov týchto kmeňov (z celkového počtu 180) a 17 párov spojil v manželstve. Potom sa pobral do Choele Choel. Jedného dňa však musel

svoju misionársku činnosť prerušiť, lebo ho na bezodkladný rozkaz guvernéra odviekli do Viedmy. 40 kilometrov musel cváľať ako zajatec! Don Fagnano sa chcel vyhnúť represáliám, a preto ho poslal do Buenos Aires. Toto nútené odlúčenie však trvalo krátko. V júli 1885 prišiel nový apoštolský vikár Patagónie Giovanni Cagliari, ktorý sa nemohol zaobiť bez svojho učiteľa na poli práce.

Tak sa potom zavŕšila prvá misionárska etapa, prieskum. V druhej sa mali zriadiť strediská misionárskeho vyžarovania. „Patiru Domingo“, tak domorodci volali dona Milanesia, už ovládal araukánsku reč. S jeho spoluprácou apoštolský vikár s úspechom katechizoval v Patagónii kmene Neícolas, Cachicuñan Namuncura, Foyel a Liciful. Potom sa poponáhľal navštíviť Rio Colorado a Bahía Blanca („nera – čierna“, a nie „blanca – biela“, ako sa vyjadril vikár). 5. novembra bol opäť „dobře vystrojený“ po boku svojho biskupa. Cválali po oboch stranách dolného údolia Ria Negro, evanjelizovali pozostatky kmeňov Linares, Payleman a Catriel a tiež taliansku osadu Cubanea. Pokračovali stredným a horným údolím až do Neuquénu. V Chichinale sa utáborili u kasikov kmeňov Sayhueque a Ñancuche. 18. janu-

Bahía Blanca v súčasnosti

ára sa odhodlali ísť smerom na Kordillery. U dona Milanesia sa znovu objavilo krvácanie. Každých 15 minút musel zostúpiť z koňa. Pokračovali však ďalej a vystupovali cez pevnosti a chatrče až do Norquínu, kde bol lekár. Boli na smrť vyhladovaní. Život im zachránila divoká krava, ktorú chytili na laso.

Celkový výsledok cesty: 4 500 kilometrov na koni, 6 424 krstov Indiánov a 487 belocho, 63 manželstiev a 1 876 svätých prijímaní. Od 27. augusta sa „patiru Domingo“ znovu brodil cez roviny pozdĺž Colorada a pri Bahía Blanca. Na pozvanie vikára šiel do Patagónie a 12. decembra sa vydali na cestu. Počnúc od Neuquén prešli cez všetky pevnosti a dediny až po Agrio, približne 450 kilometrov. Zastavili sa v Codihue, Ñorquine a Malbarcu. Po ďalších 1 200 kilometroch sa na koni odvážili prejsť

Andy. Na vrchu Kordillery del Vento Mons. Cagliero spadol z koňa a utrpel ťažký úraz. Miestni obyvatelia, don Milanesio a istý kreol, ktorý sa vyznal v ošetrovaní, ho po 232 dňoch znovu dali do poriadku. Potom biskup prišiel do Chile, kde

ho slávnostne privítali. Rok 1887 „priniesol len málo ovocia“. Guvernér Neuquénu zadržal misionára v tábore od 1. septembra do 22. novembra. Don Milanesio vytušil, že plukovník Olascoaga chce peniaze. Pôvodne mal v úmysle postaviť kostol s tromi loďami, ale peniaze si ponechal a teraz sa chcel

ospravedlniť aspoň nejakou kaplnkou. Preto dona Milanesia poveril úlohou, aby začal robiť zbierku na oboch svahoch Ánd. 8. decembra 1888 mohol slávnostne inaugurovať svoje „hniezdo pre vrabcov“ či kaplnku.

Počas zimy, v snehu, dažďoch a záplavách riek sa podobral na mi-

siu do stredného a severného Neuquénu. 26. februára 1889 vystúpil do Chosamalu a potom zostúpil do Patagónie – ďalšia tisícka kilometrov. No 7. mája jeho skupinka už bola znovu pripravená. Prešiel pobrežím Atlantiku, vystúpil pozdĺž

Ria Colorado a bez zastávky sa vrátil k Riu Negro. Po ďalšej tisícke kilometrov prenikol do pampy. Vrátil sa do Patagónie, prešiel znovu cez obávaný Bajo del Gualichu až do Valchety. Svoj okruh doplnil v decembri, cválajúc dolným údolím Ria Negro. 12. marca sa zastavil vo Viedme.

Don Milanesio zadržatý v apoštolských námahách

Mons. Cagliero mu nariadil, aby sa ujal farnosti v Bahía Blanca, ktorú znechutení farári opustili. 19. marca vstúpil do tohto hrdého mesta, no o krátky čas postúpil riziká tejto jurisdikcie bojovnému donovi Michelemu Borghinovi. Zase sa vrátil k svojim neuveriteľným okružným cestám pomedzi kmene roztrúsené po po-

Kmeň Saihueque, ktorý pokrstil don Milanesio v roku 1884.

brežiach Atlantiku. Potom sa šplhal po vrchoch della Ventana. 20. júna sa zastavil v Bahía Blanca. Napokon znovu prechádzal brehmi Ria Negro a vrátil sa do Viedmy. Bez odpočinku sa vybral do Buenos Aires, kde zbieral pomoc pre svoje kaplnky. V septembri uskutočnil pamätihodnú misiu v Bahía Blanca.

Znovu sa vydal na cestu pozdĺž Ria Colorado a v roku 1891 konečne dorazil do Patagónie. Na začiatku tohto roku opäť odišiel do oblasti pri Riu Negro. 22. marca informoval svojho biskupa o výstavbe dvoch kaplniek v Choele

Choel a Conese. Demografický rast ich potom definitívne oživil. Medzitým sa zriadili kaplnky pri hornom toku Nequénu a v hornom údolí Ria Negro: v Chosmalale a Roca. Vikár potom poslal „patiru Domingo“ zriadiť kaplnku v Riu Colorado.

Znovu sa teda vrátil k Riu Colorado a odtiaľ prešiel k Riu Negro. Ďalších viac ako 2 000 kilometrov. V roku 1892 s prekvapujúcim apoštolským nepokojom prešiel znovu všetkými mestami Neuquénu. Šiel do Chile a odtiaľ sa „po piatich mesiacoch tvrdej práce“ vrátil: pribudlo ďalších 3 500 kilometrov. V Chosmalale dostal od monsignora

príkaz prísť do Buenos Aires: mal sa zúčastniť na medzinárodnej výstave v talianskom Janove. Oslavovali tam štyristo rokov od objavenia Ameriky. Spolu s donom Beauvoiirom tam priviedol dve rodiny domorodcov z kmeňov *Ona* a *Mapuche* a postavil tam aj pravý araukánsky „toldo“ (stan). Dojímavé bolo jeho stretnutie so staručkou matkou a slávnostný návrat do rodného kraja.

24. apríla sa vylodil v uruguajskom Montevideu. V máji už podnikol cestu so svojou skupinou a evanjelizoval pozdĺž Ria Negro, vystúpil na Kordillery, cez Rio Negro a Chubut sa dostal medzi Indiánov *Pampas*, *Mapuches* a *Tehuelches*, rotrúsených v týchto končinách. Potom prešiel cez územie Chubut zo západu na východ, sledujúc tok rieky, a prišiel do hlavného mesta Rawson. Tam ponúkol svoje priateľstvo a útechu osamelému donovi Bernardovi Vacchinovi, ktorý nahradil kaplána, ktorého tam vymenoval horlivý arcibiskup z Buenos Aires.

No nezdržal sa tam dlho. Jeho ďalšia jazda na koni merala 1 500 kilometrov pozdĺž kľukatej rieky Chubut až po Kordillery. Tento kraj bol zaľudnený protestantmi z Galles. Pokračoval v zostupe a evanjelizoval až po hranice so Santa Cruz.

V Riu Mayo ho spoznali jeho dávnejší novokrstenci Mapuches a pri zvitanií ho oslovovali čestným titulom: „*Patiru cupay! (Prišiel otec!)*“

9. apríla 1894 don Milanesio pozdravil nádherné pobrežie kráľa jazier Nahuel Huapí. Potom pokračoval so svojimi starými koňmi, pretože jeho mešec nedovoľoval márotnratnosti, a evanjelizoval cez stáročné lesy a pozdĺž nádherného „ruženca jeho jazier“ a znovu sa predieral úžinami Kordiller až do Chile.

Čílski bratia ho obliekli a dali mu aj zásoby, a takto sa vydal na spiatočnú cestu. Prekvapila ho však snehová búrka, a tak musel po celú zimu zostať v Chile. Vykonával tam kňazskú službu a zbieral almužny. A potom sa vracal ako „jeden z troch kráľov“, aby založil nové misijné stredisko v nižnom Neuquéne: v Juníne de los Andes. Z Temuca odišiel so štyrmi pármami koní, s dvoma vozmi, robotníkmi a s jedným stolárom a do Junína prišiel na začiatku februára. On ako prvý prešiel cez tie hory s vozom, raziac si cestu sekerou a odsúvajúc skaly. Už po piatich dňoch otvoril malú školu pre 45 žiakov, prevažne domorodcov.

Mons. Cagliero plánoval v roku 1887 zopakovať vizitáciu na severe vikariátu. Mohol to však uskutočniť

Junín de los Andes koncom 19. storočia

až v roku 1900. Pricestoval po rieke do Confluencie, kde ho očakával aj jeho vopred vyslaný spoločník. Evanjelizovali rozličné kmene, pevnosti a dediny až do Chosamalalu. Don Milanesio a don Matteo Gavotto pokračovali až do Malbarca. Potom zostúpili po andských svahoch. 6. marca 1901 privítal vikára v Juníne de los Andes a v San Martine kasík Curruhuinca. Táto plodná pastoračná návšteva (2 600 kilometrov na koni) priniesla nasledujúce ovocie: 600 prvoprijí-

majúcich, 1 700 birmovancov, 67 cirkevno-civilných manželstiev, lebo „patiru“ bol poverený aj civilným registrom.

Tieto nové, rozrastajúce sa diela si vyžadovali obrovské náklady, ktoré, pochopiteľne, nebolo možné vyžadovať od patagónskej chudoby alebo od slobodomurárskych liberálov na čele republiky. S dovolením apoštolského vikára sa „patiru“ vybral robiť zbierky do talianskych miest, ba odvážil sa ísť až do Mexika.

Chos Malal v roku 1897

Na konci roku 1906 sa vrátil do Patagónie. Na začiatku roka 1908 (už šesťdesiatpäťročný) znovu sedel na koni smerom na Chile do Junínu de los Andes. Vrátil sa na svoje okružné cestičky a prešiel všetkými svojimi predošlými chodníkmi. V apríli požehnal kaplnku v Bariloche. Ďalších päť mesiacov klusal po andských hrebeňoch. Na pár dní sa zastavil v Juníne. Znovu prebehol celým severom Ria Neuquénu. Schádzal pozdĺž Ria Negro a z koňa zostúpil už po stý raz vo Viedme. Ďalších 1 500 kilometrov!

Na začiatku roka 1909 sprevádzal mimoriadneho vizitátora, kto-

rým bol don Pietro Ricaldone, počas jeho vizitácie v severnej Patagónii. Na konci však svojmu predstavenému napísal: „Chytila ma veľká hluchota a mal som niekoľko zdravotných ťažkostí, ktoré potom zmizli.“ Bol však neoblomný a vrátil sa k svojim jazdeckým túram na juh od Neuquénu. V roku 1912 bola jeho životná energia už opotrebovaná. Zanedbaná reuma mu uberala dych. Napriek tomu v roku 1913 (už sedemdesiatročný) rozšíril svoje okružné cesty na koni až do samej provincie Buenos Aires. Kázal dlhé misie v jazyku mapuche medzi zvyškami kmeňa Ciliqueo v Los

Toldos a v mestských araukán-
skych štvrtiach Barrancos a Olas-
coaga.

Prekvapujúce bolo vidieť „pati-
ru“ znovu na vrchoch Neuquénu,
tentoraz však „pohodlne“ na vozí-
ku ťahanom mulicami. Takto cestov-
al cez lesy a brodil sa štrkovitým
dnom riek skoro 900 kilometrov.
Keď prišiel do Copahuy, mohol
uľahčiť svojej reume kúpeľom v
bazéne. No jeho nohy od tej vriacej
vody ešte viac napuchli. Poskytli
mu pomoc a dva týždne si mohol
odpočinúť. Z tejto poslednej cesty
si zapísal: 200 krstov, 19 cirkevno-
civilných manželstiev, 427 birmo-
vancov, 532 svätých prijímaní.

V roku 1914 sa utiahol do Vied-
my, ale len čiastočne. V novembri
už kázal misie pozdĺž dolného toku
Ria Negro s pohodlím svojich mu-
líc. Napriek už vyčerpaným silám
pokračoval vo svojom boji za vieru
medzi opustenými osadníkmi a In-
diánmi.

Prekvapuje veľké množstvo je-
ho písomností: etnológia a filoló-
gia, protesty vzťahujúce sa na ob-
sadzovanie zeme kolónmi,
obranné spisy, pamäti, správy atď.
19. novembra Pán korunoval jeho
ľudskú slávu odmenou slávy več-
nej. Jeho ľudská sláva ostane vrytá
do bronzu týmito číslicami: 25-krát
prešiel andskými Kordillerami, na

koni precvával 52 590 kilometrov,
pokrstil 4 582 Indiánov a 2 944 be-
lochov, rozdal 15 976 svätých prijí-
maní, uzavrel 951 cirkevno-civil-
ných manželstiev, 9 698 osobám
udelil sviatosť birmovania.

don Pascual Paesa

Don Giuseppe Vespignani

Narodil sa 2. januára 1854 v meste Lugo di Romagna (Taliansko). Prvé rehoľné sluby zložil 25. decembra 1876 v Turíne, za kňaza ho vysvätili 23. septembra v Imole. Bol členom tretej misijnej výpravy zo 14. novembra 1877. Zomrel 15. januára 1932 v Turíne.

Don Giuseppe Vespignani prišiel k donovi Boscovi, keď už bol kňazom. V oratóriu na Valdoccu žil iba jeden rok. Tomu, kto to nepozná, by sa zdalo, že v škole tohto

svätca v Turíne strávil veľa času, natoľko ho prenikla saleziánska rodinná atmosféra. Obrovská dobrá vôľa a zriedkavá schopnosť prispôbiť sa prispeli k tomu, že ho saleziánsky duch veľmi obohatil.

Prvá časť jeho života bola príkladná po každej stránke. Rástol v prostredí solídnej nábožnosti,

počnúc rodičovským domom. Stačí povedať, že zo šiestich bratov sa štyria stali saleziánmi a z piatich sestier sa dve stali dcérami Márie Pomocnice a jedna karmelitánkou.

Po základnej škole v Lugo di Romagna, kde sa v roku 1854 narodil, začal študovať na gymnáziu v Cesene, v benediktínskom kolégiu. Gymnázium však nedokončil, pretože rehoľníkov v roku 1866 zrušila nová talianska slobodomurárska vláda. Odišiel teda do mesta Faenza, aby ho tam dokončil pod du-

chovným vedením kňaza svätého života Mons. Pavla Taroniho, ktorý bol veľkým obdivovateľom dona Bosca. V seminárnom registri je zaznamenané, že študent – seminarista Vespignani bol každý rok medzi tými, ktorí boli odmenení „za nábožnosť, dobré správanie a za prospech v literárnych predmetoch“, a dostával

Don Giuseppe Vespignani

tiež „odmenu“ a „zvláštnu pochvalu“ za štúdium filozofie a matematiky.

Bol teda dobrý a nadaný, ale zdravie mu veľmi neslúžilo. V prvom ročníku teológie sa preto musel vrátiť domov. No ani tu neprerušil teologické štúdiá a navštevoval školu, ktorú viedli nábožné a cnostné cirkevné osoby. Súčasne sa staral o troch mladších súrodencov a robil im denný rozvrh štúdiá, určoval im prestávky a čas modlitieb až dovtedy, keď na jeho návrh nastúpili do saleziánskeho učilišťa v Alassiu, spojeného s internátom.

Treba poznamenať, že po každodenných večerných modlitbách, ktoré sa všetci v domácnosti modlievali spoločne, mal vo zvyku porozprávať nejakú udalosť zo života svätého Františka Saleského alebo Xaverského.

V septembri 1876 bol vysvätený za kňaza. Direktor don Cerruti s dovoľením dona Bosca išiel z Alassia v sprievode bratov novokňaza na jeho primície a prečítal tam príležitostný prejav. Pri tejto príležitosti mu don Vespignani prezradil svoju túžbu stať sa rehoľníkom a na jeho podnet začal skúmať Stanovy saleziánskej spoločnosti, ktoré sa mu veľmi páčili. Asi mesiac nato, keď zaviedol naspäť svojich bratov do saleziánskeho inštitútu, už sa nevrátil domov, aby sa poradil so svo-

jimi príbuznými, ale pobral sa priamo do Turína a celý sa navždy odovzdal do rúk dona Bosca.

To, akým spôsobom si vykonal noviciát, rozpráva on sám vo svojej sympatickej knižke *Jeden rok v škole dona Bosca*. Na základe tohto príjemného čítania môžeme vidieť, akým spôsobom sa mu podarilo tak skoro asimilovať jeho ducha, že ho potom verne a neúnavne prenášal na iných.

Božia Prozreteľnosť, ktorá vzbudila okolo dona Bosca účinných pomocníkov v správe saleziánskej spoločnosti aj pri jej šírení v Taliansku i mimo neho, mu aj v donovi Vespignanim poslala toho, ktorý sa potom významne zúčastňoval na organizovaní a rozvoji saleziánskeho diela v Argentíne. V roku 1877 sa preplavil cez oceán s treťou misionárskou výpravou do Buenos Aires. Sám požiadal, aby ho poslali do Ameriky. Takmer až do odchodu však bojoval s chatrným zdravím. Požehnanie Márie Pomocnice, ktoré mu udelil don Bosco, ho síce v tom okamihu neuzdravilo z hrozivej pľúcnej choroby, jeho zdravotný stav sa však začal viditeľne zlepšovať, až bol uspokojujúci. Na pole práce prišiel s polovičkou pľúc, ale pracoval tam nepretržite štyridsaťpäť rokov, ako keby ich mal v najlepšom poriadku.

Jeho prvou a hlavnou starosťou bolo vzbudzovať a pestovať duchovné povolania. Dekrét rímskej Kongregácie pre šírenie viery zo dňa 6. júna 1876 umožnil donovi Boscovi otvoriť noviciát v Buenos Aires. Keď don Vespignani odchádzal z Turína, dostal od svätca poverenie založiť noviciát a viesť ho ako magister novicov, a to v Inštitúte Pia IX. v Almagre, ktorý sa nachádzal na predmestí hlavného mesta. Keď sa tam dostavil, stretol sa s názorom, že chcieť formovať povolania medzi domorodým obyvateľstvom znamená strácať čas. Takto zmýšľali aj rehoľníci významných rádov. Bolo to naozaj málo povzbudzujúce. No don Vespignani nedal na ich reči a pustil sa do práce. S optimizmom dona Bosca začal hľadať uprostred argentínskej mládeže a stretol sa s potešujúcim ohlasom. Na rozdiel od iných, ktorí sa obracali na veľké bohaté rodiny, on sa chytil metódy dona Bosca a ujímal sa chlapcov, s láskou sa o nich staral, rozumne im preukazoval dobro a získaval si ich priazeň. Vytvoril tak skutočnú školu saleziánskej svätosti, v ktorej vyžarovali nábožnosť, chudoba, duch sebazaprenia a obetavosti. Vyšli z nej tí, v rukách ktorých sa ocitli osudy kongregácie v celej Argentíne. Nevychoval len klerikov

ku kňazstvu, ale aj koadjutorov. Niektorí z nich sa akoby predbiehali v cnosti s tými, čo žili v oratóriu na Valdoccu. Autor týchto riadkov si pamätá, ako don Vespignani posledný rok svojho života s nadšením zbieral materiál, aby mohol zostaviť životopisy koadjutorov známych pre svoj vzorný život. Smrť mu však prekazila túto prácu už na samom začiatku.

Boa Vista – letecký pohľad

Don Vespignani nebol iba magistrom novicov, ale aj školským radcom a katechétom (vo vtedajšom zmysle slova) domu, direktorom sviatočného oratória, farárom pri Kostole svätého Karola a neskôr i reprezentantom arcibiskupskej kúrie pre záležitosti Patagónie. Všetko to robil pod vedením dona Giacomma Costamagnu.

Akoby to všetko nestačilo, v roku 1880 mu pribudla na plecia ďalšia záťaž práce a zodpovednosti. V tomto roku totiž zomrel don Bo-

drato a don Bosco zveril vedenie provincie donovi Costamagnovi. Naďalej síce bol formálne direktorom Inštitútu Pia IX., no ostávalo mu naozaj veľmi málo času, aby sa mohol venovať vedeniu tohto domu. Tu sa vynorila potreba dať mu vicedirektora a tým zrejme nemohol byť nikto iný ako don Vespignani. Bol to ťažký úrad, zvlášť počas nie zriedkavej a krátkej neprítomnosti provinciála. Vtedy všetky úlohy direktora v dome i mimo domu zaťažili dona Vespignaniho. V dome išlo najmä o kázne, konferencie, spovede, dozor a mimo domu zase o duchovné vedenie rehoľných komunít, styk s autoritami. Takto strávil pätnásť rokov v mimoriadne náročnej činnosti.

Na chvíľu sa pozastavme a uvažujme o tomto veľkom saleziánovi. Tu sme ešte len na začiatku jeho životnej dráhy. Boh ho obdaril drahocennými darmi. Dar slova, ktorý on zveľadoval bohatou tvorivosťou svojho vnútorného života, odvážny duch iniciatívy, ktorý sa nevzdával pred ťažkosťami, rozvážna horlivosť pre dobro všetkých, jednoduchosť a úprimnosť spojené s dôvtipom pri usudzovaní, dokonalé sebaovládanie, ktoré sa vytrvalo preukazovalo v jeho kontakte s vlastným predstaveným. Tu sa totiž stretli dve veľmi rozdielne pova-

Katedrála Krista Spasiteľa v Boa Vista

hy. Obaja mali radi rehoľnú disciplínu u spolubratov a dodržiavanie poriadku u mládeže. Prvý mal miernu povahu a rád sa inšpiroval preventívnym systémom, kým druhý svojou povahou bol viac naklonený k energickým zásahom. Preto sa nezriedka stávalo, že zástupca direktora musel naliať balzam tam, kde direktor použil prísnosť, a osladiť milým spôsobom nariadenia, ktoré tamten drsno vyhlásil. Dokonca sa mohlo povedať, že nijaký podriadený nebol úctivejší voči svojmu predstavenému ako on a nikto nebol ochotnejší prebrať na seba nepríjemnosť, ktorá by mohla kompromitovať autoritu vyššie postaveného. Jeho ideálom bolo urobiť z tamojšieho domu vernú kópiu turínskeho oratória, čo sa týka rodinného života. Snažil sa uviesť dom do pohybu a zriadiť v ňom všetky druhy aktivít ako don Bosco, aby tam boli remeselníci a študenti, sviatočné oratóri-

Indiáni z kmeňa Bororo

um a verejný kostol, tie isté náboženské, výchovné a didaktické zvyklosti. To si vyžadovalo čas a námahu. Napokon Inštitút Pia IX. zásluhou dona Vespignaniho dosiahol taký stupeň saleziánskosti, že sa stal vzorom pre všetky saleziánske domy, ktoré sa zrodili v tejto rozsiahlej republike.

Medzitým mu Božia Prozreteľnosť určovala rozsiahlejšie pole práce. V roku 1895 bol don Costamagna vymenovaný za apoštolského vikára pre Mendez a Gualaquizu v Ekvádore. V tejto súvislosti by vyvolalo najviac údivu to, keby

za nového provinciála nebol vymenovaný don Vespignani, ale niekto iný. Don Rua, ktorý od čias dona Bosca sledoval jeho činnosť, vyšiel v ústrety všeobecnému očakávaniu a vymenoval práve jeho. Len čo prišla táto zvesť, celá provincia vybuchla od radosti. V tom čase mal don Vespignani štyridsaťjeden rokov, bol teda plný mužnej sily. Driečna postava, obratné vyjadrovanie, príťažlivé spôsoby. S nikým sa nikdy nezrazil, s láskou dokázal ohýbať vôľu iných. Hneď nadviazal kontakt so spolubratmi a podrobil sa akémukoľvek nepohodliu, len

aby ich mohol vidieť a často s nimi osobne komunikovať. Postupne sa v každom dome zdalo, že k nim patrí ako do rodiny, natoľko sa o to snažil svojou častou prítomnosťou a prostredníctvom listov. Aj mladí v saleziánskych inštitútoch ho vždy radostne vítali, lebo vedeli, že mu majú nielen tliekať, ale môžu sa tešiť aj z jeho úprimnej dôvernosti v rozhovore ako synovia s otcom.

Kus času venoval povolaniam, vyučovaniu náboženstva, bývalým odchovancom, skautom dona Bosca, misiám, spolupracovníkom. Bol to on, čo vyšiel s návrhom usporiadať v Buenos Aires medzinárodný kongres saleziánskych spolupracovníkov.

Počas 11. generálnej kapituly v roku 1910 bol zvolený za radcu saleziánskych profesionálnych škôl. Podarilo sa mu však od toho oslobodiť, keďže apoštolský vikariát v Patagónii bol reorganizovaný na päť oblastí závisiacich od odlišných sídelných biskupov.

Na 12. generálnej kapitule v roku 1922 ho zvolili znovu a tentoraz to musel prijať. Don Vespignani bol opakom tých, o ktorých sa hovorí, že *honores mutant mores* (pocty menia správanie). Jeho veľké schopnosti boli nerozlučne spojené so skromnosťou. Okrem prípadov, v ktorých mu jeho postavenie určo-

valo patričné miesto, rád sa dával na roveň tých posledných alebo sa ochotne pridružil k jednoduchým. Robil to prosto a nenúteno, ako čosi samozrejmé. Don Vespignani sa jednoducho cítil dobre s každým a všade. Mal uhladené spôsoby, ale nepotrpel si na obradnosť. Kto ho pozoroval, mohol si na jeho správaní a reči všimnúť rešpekt voči každému bez rozdielu. Inšpirovala ho k tomu viera a toto vzbudzovalo sympatie každého, s kým sa stretol.

Celých desať rokov svojho radcovstva prežil najmä v starostlivosti o koadjútorov, v práci za písacím stolikom a vo vykonávaní záležitostí ako mimoriadny vizitátor v rozličných častiach kongregácie.

Jeho úrad mu nariaďoval zvlášť dve povinnosti: dať odborným a poľnohospodárskym školám vhodný technický smer a prostredníctvom prideleného personálu tam vložiť i saleziánskeho ducha. Vykonával to prostredníctvom na to určeného úradu, ktorý fungoval pravidelne. Náboženskej a morálnej stránke však venoval najviac svojich myšlienok a vôbec celú svoju starostlivosť. Ostával pevný vo svojom predsavzatí, že oblasť, ktorú mu zverili, by mala byť preniknutá duchom dona Bosca až do špiku. Len ťažko sa nájde niekto, čo by prevýšil dona Vespignaniho

v ponímaní celej duchovnej veľkosti dona Bosca a v tom, ako si uvedomoval potrebu dať ju spoznať jeho synom.

Keď sa vrátil naspäť do oratória na Valdoccu, bol menej zavalený súrnymi starosťami. Preto sa vnáral do minulosti kongregácie, prehrabával sa v knihách, pátral po domácich tradíciách. Našťastie, mohol pritom čerpať aj zo svojich vlastných skúseností. Z toho potom ťažil materiál, aby mohol hovoriť a písať o svojom obľúbenom námete. Mal taký dar od prírody, že keď si určil nejakú tému, preskúmal ju z každej stránky, a tak sa v jeho mysli hromadilo množstvo pojmov, ktoré spôsobovali, že slová v hojnosti vychádzali z jeho perá aj z jeho pera.

Za písacím stolíkom mal teraz možnosť stráviť viac hodín ako v minulosti, keď nemohol písať toľko o tom, čo mu tak veľmi ležalo na srdci. Medziiným dal do tlače obširne povzbudenie pre saleziánskych koadjutorov

O istom koadjutorovi, ktorý žil v povesti svätosti, napísal obširny životopis, a to ešte prv, než dotyčný zomrel. Podľa predstavy dona Bosca v širokých líniách načrtnol obširne dielo o osobe saleziánskeho koadjutora. Túto prácu však náhle prerušila nečakaná smrť. Nepodarilo sa mu

dokončiť ani iné dielo nazvané *Sto prednášok o saleziánskom živote*, na ktoré sa podujal, aby vyplnil medzeru v publikáciách o donovi Boscovi. Zameriavalo sa na spôsob, aký on používal pri formácii svojich synov prostredníctvom výučby, príkladov a otcovských povzbudení. Dokončil však jedno, a to *Vade mecum* (sprievodnú príručku) pre mladých kňazov v Argentíne, ktorých učil konať podľa kňazského príkladu dona Bosca. Uvažoval tiež nad tým, ako oslávi pamiatku stého výročia odchodu šesťnásťročného dona Bosca do Chieri, aby tam konečne dokončil štúdiá, ktoré si vyžadovalo jeho povolanie. Chcel to urobiť tak, že porozpráva o živote a povolanií niektorých význačných amerických saleziánov, ktorí už odišli do neba. V ten večer, keď ho zasiahla osudná porážka, nedokončil rozpísaný list, v ktorom žiadal o informácie potrebné na tento účel. Za tých desať rokov sa nazbierala veľká hŕba jeho listov. Keď bolo treba zasláť nejaké napomenutie, návrh, radu – a to najmä jeho nezabudnuteľným Argentínčanom, ktorých poznal každého osobne –, vždy sa pohotovo chopil pera a strany sa naplňali jeho úprimným písmom. Vyjadroval sa stručne, priamo a bez okolokov. Argentínsky životopisec prečítal asi štyritisíc jeho listov. Našiel v nich neoceniteľný as-

ketický poklad, ktorý bude osožný, keď sa systematicky zozbiera, aby mohol poslúžiť na lepšie porozumenie a prežívanie opravdivého ducha kongregácie.

Zvláštnu zmienku si zasluhuje jeho vizitácia saleziánskych domov v Amerike, ktorá trvala dva a pol roka. Po skončení svojho poslania sa chcel odobrať do Buenos Aires, aby odtiaľ poslal svoj posledný pozdrav milovanej Argentíne. Práve v tomto roku oslavoval svoje kňazské jubileum. Táto správa sa prostredníctvom združenia saleziánskych odchovancov bleskovo rozšírila po celom hlavnom meste a po celej provincii, takže 21. apríl 1926 bol pre neho triumfálnym dňom. Nijaká vrstva obyvateľov nestála bokom, no zvlášť sa vyznamenali najmä bývalí žiaci. Zorganizovali medzi sebou „zbierku jednej líry“ na osobu ako milodar k jeho „zlatej svätej omši“. Vyzbierali 84 854 lír. Nešlo o samotné chladné mince, ale o vyjadrenie súladu a nádhernej harmónie srdc. Na želanie oslávenca a za potlesku oslavujúcich celú sumu odovzdali odbornému saleziánskemu učilištiu v San Benigno Canavese pri Turíne, ktoré formovalo majstrov v rozličných profesionálnych odboroch pre saleziánsky svet. Peniaze sa použili na zariadenie laboratória ako trvalej spomien-

ky na tento šlachetný dar. Oslava sa zakončila priam rajským eucharistickým dňom v saleziánskom dome v Bernale, kde tento úctyhodný kňaz obetoval Večnému kňazovi prejavy úcty, ktorých sa mu dostalo pri príležitosti jeho päťdesiateho výročia kňazstva. Odobierka v deň odchodu loďou z Buenos Aires, na ktorej sa zúčastnilo množstvo ľudí, bola veľkolepá a dojímavá.

V Turíne don Vespignani často spomínal na roky strávené v Argentíne. Cestoval, vybavoval úradné veci, prijímal návštevy, kázaval a písal. Spomienky na Argentínu mu však prýštili z duše pri každom súkromnom rozhovore, v každom verejnom príhovore a skoro v každej písomnosti, vnukali mu príklady, porovnania, zážitky, historiky aj veselé udalosti, a tak aj na sklonku života sršal veselosťou, dokázal potešiť tých, čo s ním prichádzali do styku. Posledných päť rokov ho obklopovala srdečnosť najbližšieho okolia.

Po blahorečení dona Bosca zaspieval evanjeliový chválospev *Nunc dimittis servum tuum, Domine...* (Teraz prepustiš, Pane, svojho služobníka...) Zomrel 15. januára 1932, mesiac po smrti dona Rinaldiho.

don Eugenio Ceria

Mons. Lorenzo Giordano

Narodil sa 30. júla 1856 v Cirié (provincia Turín, Taliansko). Reholné sľuby zložil 19. septembra 1873 v Lanze a za kňaza ho vysvätili 21. decembra 1878 v Toulone (Francúzsko). Bol členom tretej misijnej výpravy. 1. augusta 1916 bol vymenovaný za apoštolského prefekta. Zomrel 4. decembra 1919 v Jarway (Brazília).

Misiu v kraji Rio Negro v priebehu storočí postupne prebrali mercedári, karmelitáni a kapucíni. Počas troch storočí bola štyrikrát opustená. V roku 1914 ju napokon zverili saleziánom.

Prvý salezián, ktorý ju navštívil, bol neohrozený misionár kmeňa Bororos don Giovanni Balzola. Misia sa rozprestiera na území veľkom skoro ako Taliansko.

Oblasť Rio Negro, ako aj iné oblasti riek Amazónie, dovtedy precestovali skoro výlučne len obchodníci a dorábateľia gummy, ktorí sa však v tomto kraji neusadili natrvalo. Iba misionár žil na brehoch týchto úchvatných riek, uprostred nekonečných pralesov, vo vražednom podnebí, v ustavičných nebezpečenstvách.

Prvú výpravu do Ria Negro tvo-

Mons. Lorenzo Giordano

rili dvaja kňazi: Mons. Giordano, apoštolský prefekt, a don Giovanni Balzola, ako aj štyria koadjútori: Michele Blanco, Antonio Muchado, Raimondo a Giovanni Zanella. Noví misionári prišli do San Gabrielo 14. augusta 1916. Usadili sa, ako sa dalo, a hneď sa dali do práce. Bolo treba robiť všetko: chudobní obyvatelia, bieli aj Indiáni, sa nachádzali vo veľkej nevedomosti a opustenosti. Až do roku 1919 mala táto prefektúra len dvoch kňazov: Mons. Giordana a dona Balzola.

Aby sa mohli lepšie venovať to-
muto šíreniu poľu práce a obrábať
ho s väčším ovocím, rozdelili si ho
na dve časti: Mons. Giordano nav-
števoval horné Rio Negro a don
Balzola jeho dolnú časť. Len čo sa
jeden vrátil, druhý sa hneď chystal
odísť. Jeden z dvoch vždy musel
ostať v San Gabrielo, aby sa staral
o hlavné mesto, poľnohospodár-
sku osadu a rozbehnuté školy.

13. decembra 1916 Mons. Gior-
dano už odchádzal na prvú misio-
nársku obchôdzku. Postupoval
pozdĺž rieky Rio Negro. Vianoce
oslávil s obyvateľmi v Maralítane.
Bolo tam málo ľudí, ale počas ce-
lého týždňa robili taký hluk, ako by
ich bolo sto. Cez deň hlasitými bo-
hoslužbami v kaplnke s ich charak-
teristickými procesiami, v noci tan-
cami a pijatikou. „Táto zmiešanina
posvätného a svetského sa dá po-
chopiť len na mieste v Rio Negro,“
poznámenal už v prvom svojom lis-
te apoštolský prefekt, „nevedomosť
tu zvrchovane vládne nad všetkými
svojimi obyvateľmi.“

Po odchode predošlých misi-
onárov z kraja Rio Negro zaniklo
množstvo vecí a na prvom mieste
osady, v ktorých sa zhromažďovali
Indiáni z rozličných kmeňov. Misi-
onári tam s chvályhodným úsilím
udržiavali školy, v ktorých učili de-
ti prvým základom portugalského

jazyka a katechizmu, vysluhovali
sviatosti a večer sa osada zhromaž-
dila na modlitbu. Misionári síce ús-
pešne šírili kresťanskú vieru, no
nepodarilo sa im hneď potlačiť
v Indiánoch ich pohanské zvyklos-
ti a materiálne zmýšľanie. Naopak,
kresťanstvo pridalo takmer nábo-
ženský ráz ich svetským oslavám.

V Cucuchy Mons. Giordana ra-
dostne privítalo malé spoločen-
stvo, ktoré on povzbudil udeľova-
ním sviatostí. Takisto počas svojej
cesty uspokojil rodiny, ktoré na ne-
ho čakali.

Posledný deň v roku 1916 vkro-
čil na územie Cayarí, navštívil Boa
Vista a 3. januára 1917 sa plavil do
Tiquié, ktoré je „kráľovstvom
kmeňa Tukánov“, čo žijú vnútri kra-
jiny, mnoho dní plavby od ústia rie-
ky. Navštívil veľa indiánskych osád.
Tamojší kasikovia (náčelníci) ho
prijali s veľkým rešpektom. Po tejto
obchôdzke napísal:

„Keď som v predošlých dňoch
slúžil svätú omšu v týchto osadách,
Indiáni zo zvedavosti pozorovali i tie
moje najmenšie pohyby a ja som sa
od stúpajúceho dojatia musel pre-
máhať, ale keď som na druhý deň
po príchode do Pary-Cachoeira slá-
vil omšu na pláži pred dvoma sku-
pinami mužov a žien..., pri pozdvi-
hovaní sa mi oči naplnili slzami a
vrúcne som prosil sviatostného Pá-

Výzerá to neuveriteľne, ale amazónské pralesy sa začínajú tu.

na Ježiša, aby tým úbohým duším dal milosť čím skôr ho poznať a milovať. V príhovore som im povedal, že si želám, aby porozumeli, že ‚Pa-hy – Otca‘, ktorého videli a počuli, poslal Boh, aby im robil dobre.“

Počas týchto ciest študoval obyčaje a mravy Indiánov a prispôboval sa ich jedlám a nápojom, hoci pri tom musel často premáhať odpor. Po dvoch mesiacoch, počas ktorých zažil mnoho rozličných príhod, nebezpečenstiev a tvrdých námah, ktoré s Božou pomocou a pod ochranou Márie Pomocnice

šťastne prekonal, sa 12. februára vrátil do San Gabrielo. Na prvom mieste sa javilo ako neodkladné zriadiť v stredisku misie školu, sviatočné oratórium i poľnohospodársku školu.

Keď sa don Balzola vrátil zo svojej obchádzky dolného Ria Negra, Mons. Giordano odchádzal, aby preskúmal územia rieky Cayarí a jej prítokov. 18. augusta 1917 došiel do Boa Vista, 20. večer do Tucandira k ústiu rieky Tiquié, 21. do Janaporé, 22. prešiel cez vodopády riek Ipanore, Pinú-pinú a Urubucu-

ara. Tam našiel pozostatky veľkej osady, ktorú zničil požiar a okolo ktorej Indiáni založili menšie osady. Zotrval tam dva dni. 25. augusta potom dorazil do Jaureté. Toto pekné miesto bolo kedysi zaľudnené Indiánmi, ktorí sa však v dôsledku prenasledovania zo strany belochoch rozprchli. 27. augusta prišiel na územie rieky Papurí, ktorá určuje hranicu medzi Brazíliou a Kolumbiou. Tento horlivý misionár pri každej zastávke využil príležitosť, aby hovoril o Pánu Bohu a vysluhoval sviatosti.

Nie je možné opísať všetky nepríjemnosti, ktoré musel pretrpieť počas tejto obchôdzky. Trpel aj hladom a 28. novembra 1917 mu hrozilo stroskotanie pre náhlu búrku, ktorá veľmi rozbúrila vodu rieky.

5. decembra 1917 prišiel do San Gabrielo. Strasti náročnej cesty prinútili apoštolského prefekta, aby sa utiahol na odpočinok do Manausa a zdravotne pookrial. No o dva mesiace nato sa už vrátil do San Gabriela a bol pripravený na novú dlhú cestu do Uaupés.

30. októbra 1918 Mons. Giordano odišiel zo San Gabrielo do Cayarí a 9. novembra dorazil do Urubucuará. 12. októbra vymenil sprievod svojho kanoe a vybral sa do Jaureté Cachoeira, kde sa práve konali pohrebne obrady, ktoré sa odbavovali

na pamiatku kasika Jána, čo zomrel mesiac predtým. Zhromaždenie Indiánov poslúžilo aj úmyslu misionára poučiť ich o viere a aby im ukázal, že preukazuje česť ich kresťanskému pohlavárovi aj slávením zádušnej svätej omše za neho. Pod vedením nového vodcu (bol ním syn, ktorý nastúpil po nebohom otcovi) sa Mons. Giordano vydal znovu na cestu.

22. novembra dorazil do Matapí a 29. novembra do Taina, kde sa zišlo štyristo Indiánov tiež na pohrebny obrad.

4. decembra bol znovu v San Gabrielo. Počas cesty poznal všetky ťažkosti, ktoré sa stavajú do cesty evanjelizácie divochoch, a na záver napísal:

„Úbohí misionári! S koľkými prekážkami sa stretajú pri náprave pohanských ideí, povier a mravov. Nie je to slobodný život, ktorý domorodci vedú na poliach a v pralesoch, ani mnohorakosť ich rozličných jazykov, čo spôsobuje najväčšie ťažkosti. Ale sú to hýrivé oslavy v Jurupay a v Dabucurí, na ktoré sa sústreďujú ich myšlienky a city, a žijú akoby v neustálom karnevale. Túto skutočnosť som konštatoval u všetkých kmeňov, na všetkých riekach a vo všetkých obdobiach roka. Keď niečo neoslavujú, tak sa na to pripravujú, keď ne-

Ipanore

pozývajú, tak ich pozývajú iní. Či tu, alebo tam, prípadne ešte ďalej, či v tomto lese, alebo v inom, vždy sa ozýva trúba z Jauparí alebo z Dabucurí. Môžu tu byť v týchto dňoch dni prímeria, ale nikdy nie dni pokoja. Toto je život ich života, ich šťastie, ich raj. Preto na nápravu tohto všetkého zla, ktoré je hlboko zakorenené v ich mysli a v ich srdciach, nepostačí sporadický prechod misionára raz za niekoľko rokov alebo prinajlepšom raz za rok, ale je nevyhnutný trvalý pobyt misionára uprostred nich, aby ich počoval a viedol, prijímal ich a stále miloval hrdinskou obetavou láskou. A s veľkým zármutkom musím dodať, že aj medzi civilizovanými alebo napoly civilizovanými ľuďmi v Riu Negro panuje tento obyčaj ako v Dabucurí, aj keď nie všade a

v menšej miere, s menším opilstvom a azda bez bičovania, a chcel by som veriť, že bez úplnej nahoty.“

A keď písal predstaveným do Turína, spomínal najnaliehavejšie potreby pre pokrok misie.

V prvých dňoch novembra 1919 sa Mons. Giordano vydal na cestu, tentoraz do dolného Ria Negro. Chcel sa tam zdržať niekoľko dní, aby prekontroloval svoj rukopis gramatiky jazyka *nheengatú*, prv než by ju dal vytlačiť v San Paole, nakoľko predvídal, že sa vráti do polovice decembra.

Pred odchodom povedal donovi Balzolovi, ktorý ho odrádzal od tej cesty: „Cítim, ako by ma nejaká sila pobádala podniknúť túto cestu... Musím ísť, a keď sa veci tak majú, treba poslúchnuť, pretože vo všeobecnosti je to Boží hlas.“

Po dvoch týždňoch don Balzola dostal list, v ktorom mu monsignore písal, že cesta bola výborná a všetci sa k nemu srdečne správali.

Žiaľ, o pár dní neskôr v dome pána G. Amazonasa ochorel. Chcel sa hneď vrátiť do San Gabrielo, preto sa dal odviezť do najbližšieho prístavu, do Jawary, a tam čakal, kým príde nejaký parník smerom do San Gabriel. Július Macedo ho prijal o 16.00 hod. do svojho domu, kde o päť hodín nato zomrel. Bolo 5. decembra 1919. „Keď prišiel,“

Nekonečná pampa a jej obyvatelia

povedal pán Macedo, „bol vo veľmi vážnom stave, už päť dní nič nejedol, vypil iba trochu vody. Desať minút pred smrťou kývol na mňa, aby som sa priblížil, stisol mi ruku na znak poďakovania za prístrešie a vrátil svoju krásnu dušu Bohu, obetujúc tak svoj život za spásu duší tejto širšej misie v Riu Negro.“

6. decembra o 15. 00 hod. jeho telesné pozostatky uložili do rakvy urobenej z dosiek podlahy domu pána Maceda a odviezli parníkom do skromného cintorína v San Gabrielo, kde pred desiatimi rokmi bol pochovaný iný misionár, otec Mar-

cellino, ktorý tiež ochorel vo veľmi nezdravej oblasti pri rieke Rio Pauray.

Byť misionárom je vznešený ideál, no keď už obetoval všetko, čo mu je na svete najdrahšie, môže ho prekvapiť smrť v plnej nepohostinnej púšti, a to je posledná a najvyššia obeta, ktorú dobrý Pán Boh od neho žiada.

O pár rokov neskôr bol exhumovaný a uložený v Katedrále San Gabrielo, kde očakáva zmŕtvychvstanie.

don Demetrio Zucchetti

Don Angelo Savio

Narodil sa 2. októbra 1835 v Castelnuove d´Asti (Taliansko), kňazské svätenie prijal 2. júna 1860. Bol členom deviatej misijnej výpravy, ktorá odchádzala do Latinskej Ameriky 1. januára 1885. Zomrel 17. januára 1893 v Guarande (Ekvádor).

4. novembra 1850 vstúpil do oratória na Valdoccu, kde študoval v školách u profesora Bonzaniho a dona Picca. V októbri 1854 mal obliečku a 18. decembra 1859 bol súčasťou malej skupiny ľudí, ktorí sa rozhodli založiť Saleziánsku spoločnosť a zvolili predsedníctvo. Vtedy bol diakonom a zvolili ho za ekonóma. Prvé sľuby zložil 14. mája 1862, obnovil ich 6. decembra v roku 1865 a večné sľuby skladal 16. septembra 1869. Vo voľbách, ktoré sa konali 10. decembra 1869, bol potvrdený vo svojej funkcii ekonóma. V Pravidlách, ktoré boli zaslané do Ríma, sa hovorí, že členovia predsedníctva sú volení na štyri roky, preto sa v roku 1873 konali ďalšie voľby a don Savio bol opäť zvolený do svojej funkcie. Nedocončil svoje nové štvorročné obdobie, pretože don Bosco objavil jeho schopnosti a mal v úmysle vy-

užiť ich pri výstavbe nových diel. Za jeho náhradníka zvolili v roku 1875 dona Bodrata, aby sa don Savio mohol úplne venovať stavebným prácam v Alassiu, Vallecrodii, Marseille a v Ríme.

V roku 1885 s radosťou prijal pozvanie Mons. Cagliari, aby ho sprevádzal na ceste do Patagónie, kde sa mal ujať úradu apoštolského vikára. Z Marseille odišli 14. februára 1885 a podstúpili strastiplnú cestu. Don Savio, ktorého našťastie obišla morská choroba, mohol aspoň všetkým pomáhať. Po príchode ho

spolu s donom Beauvoirem a jedným koadjútorom pozvali do Santa Cruz. Okamžite sa vydal na cesty k domorodým kmeňom v sprievode jedného domorodca, ktorý mu robil tlmočníka, keďže vedel trochu po španielsky,

28. júla 1886 Mons. Cagliariro písal donovi Boscovi: „Don Savio je tu s nami a poskytuje nám mnoho správ zo svojich misií v centrálnej a južnej Patagónii. Od domorodých Tehuelches sa dozvedel, že sa tam nachádza mnoho usadlostí, ktoré sú roztrúsené v rozľahlých nížinách strednej púšte a popri brehoch riek. Po zime sa vráti do Santa Cruz a pokúsi sa o dôležitú misiu v jeho okolí.“ 5. decembra tohto roku napísal don Savio donovi Boscovi: „Cestou do Patagónie don Beauvoir prinesie nejaké predmety na plánovanú vatikánsku výstavu a dúfam, že zabezpečím ešte ďalšie, ktoré pošlem do Turína. Sú to práce domorodých Tehuelches, s ktorými máme dobré vzťahy napriek tomu, že iba málokto z nich doteraz prijali kresťanstvo. Ak budem mať kone a dôveryhodnú osobu, ktorá ma odprevadí, pôjdem s nimi do Kordiller, kde bývajú počas leta.“ Don Ceria o jeho ďalších misiách, ktoré spomína v *Profiloch významných saleziánov* (s. 92 – 95), hovorí len

veľmi málo. Don Barberis v diele *Vade mecum* (1906, zväzok II, s. 238 – 241) píše, naopak, o diele dona Savia oveľa obsirnejšie, ale nezachováva chronologickú následnosť, čo spôsobuje, že niekedy je ťažké vytvoriť si presný obraz.

Hlavnými misiami dona Savia boli tie, na ktorých sa zúčastnil spolu s donom Milanesiom, keď navštívili brehy rieky Rio Colorado a Rio Negro až po Kordillery. Odišli 7. mája 1889 a 28. júna boli na Choele Choel, kde uskutočnili veľmi náročnú misiu, po zakončení ktorej pokračovali až do Ánd.

Iba pár týždňov po návrate sa musel vydať na cestu do Chile, kam ho pozval Mons. Cagliariro, aby otvoril dom v Los Angeles. Namáhavá a nebezpečná cesta trvala dva mesiace. Vychádzal z pobrežia Atlantiku, prešiel celú Patagónsku púšť a Kordillery. Táto cesta je opísaná v *Bolletino Salesiano* z júla 1890 (s. 97 – 104). Spiatočná cesta z Concepcion do Chos Malal a návšteva údolia Neuquén je opísaná v *Bolletino Salesiano* z februára 1891 (s. 26 – 28). V júli 1890 sa dostal do Buenos Aires, aby navštívil centrálnu Pampu a evanjelizoval domorodé obyvateľstvo.

Ani nasledujúci rok nebol menej plodný. Navštívil všetky mestá Argentíny, kde to najviac potrebo-

Chile, Valparaiso. Dielne. Toto miesto videl don Bosco vo svojich misionárskych snoch.

vali, a vykonával tam misie. V júni sa dostal až do Paraguaja a na hranice Mato Grosso. V troch listoch, ktoré boli publikované v *Bolletino Salesiano* v októbri 1892 (s. 102 – 103), v krátkosti rozpráva o tejto ceste: „Sú to krajiny,“ píše, „ktoré sú absolútne spustnuté, čo sa týka náboženstva a aj pokiaľ ide o záujem miestnych úradov. Na 126 míľ tu nie je ani jeden kňaz či rehoľník žiadnej farby pleti a ani tu nikdy nikto nebol katechizovať mnohopo-

četné domorodé obyvateľstvo. Rovnaká opustenosť je na západe Brazílie a na východe Bolívie. Treba prekonať veľké vzdialenosti v panenských pralesoch, kde potrebujete mačetu, aby ste si kľiesnili cestu. Tieto územia sú opustenejšie ako Patagónia a pritom viac zaludnené domorodým obyvateľstvom rôzneho typu, zvykov a reči. Je to dobré pole pre budúcich misionárov, ktorí sa nebudú báť 45 °C tepla počas leta v tieni, obťažova-

Chos Malal. Kostol, ktorý navštevoval don Milanesio a don Savio.

nia nespočetných komárov a iného hmyzu, ktorého uštipnutie spôsobuje opuch rúk a tváre. Dúfam, že som zasial semeno, ktoré svojho času prinesie plody.“ Miestne úrady a obyvateľstvo si príchod misiónárov veľmi žiadalo.

Krátko nato napísal donovi Ruovi: „Práve sa vraciam z Paraguaja, kde som robil namáhavú misiu. Cesty viedli z veľkej časti cez Chaco v Paraguaji a cez širokú oblasť v Brazílii, ktorá tvorí Mato Grosso.

Miesta, v ktorých som sa zastavil na misiu, sú tieto: Bahia Negra, Porto Speranza, Olimpia, Apex, Porto Casado, Colonia Risso, San Giuseppe, San Salvador a mnohé iné miesta menšieho významu. Navštívil som mnoho kmeňov, ktoré majú rôzne zvyky a jazyky, zvlášť Chamacocos, Caineos, Sanapanas, Angaités, Lenguas, Tobas. Nikto ani približne nevie povedať, koľko ľudí tam žije. Podľa toho, čo hovoria najstarší obyvatelia, tadiaľ nikdy

Chaco v Paraguaji – prvý saleziánsky dom

žiaden kňaz neprešiel a pritom kvôli viere a civilizácii by bolo užitočné, aby sa tam založila stála misia.“ Vysileného po dlhých útrapách dona Savia zavolali späť do Talianska, aby si trochu oddýchol a objasnil situáciu v misách pred zodpovednými z Kongregácie. Ale v roku 1892 mu prideliť ďalšiu úlohu. Svätý Otec zveril saleziánom misiu medzi Kivarmi v Ekvádore. Bolo treba preskúmať dané územie, spoznať vhodné miesta na založenie misijných centier a nadviazať kontakt s miestnym

obyvateľstvom. Nikto iný nemohol byť vhodnejší na takú úlohu než don Savio. Vydal sa teda na cestu. Bola to jeho posledná obeta a tentoraz sa Pán uspokojil s jeho dobrou vôľou, pretože misiu nedokončil. *Bolletino Salesiano* z marca 1893 prinieslo podrobnosti o tejto ceste a o bolestnej strate, ktorá sa jej týkala.

Po vylodení v Guayaquil pokračoval ku Quitu. Potiaľ bolo všetko v poriadku, ale katastrofa prišla v následnom okamihu. Don Calcagno, predstavený Quita, ktorý

Domorodkyňa z kmeňa Auracanov

mu šiel naproti, rozpráva príbeh o jeho smrti: „17. januára 1893 o pol tretej popoludní náš drahý don Savio zomieral v chatrči na úpätí Chimboraza. Odišiel spolu s ostatnými bratmi z Guarandy včera napoludnie, prišli do Ganguis okolo štvrtej poobede a museli prespať len na zemi v takej zime. Don Savio dostal silný zápal priedušiek a v noci mal vysokú teplotu, takže nasledujúci deň nemohol pokračovať v ceste. Keď správa dorazila do Quita, okamžite som volal prezidentovi, ktorý telegrafoval prefekto-

vi do Guarandy, aby poslali do Ganguis lekára. Prišiel dokonca aj don Bruzzone z Riobamba s liekmi, prikrývkami a potravinami. Prefekt z Guarandy ihneď poslal lekára s desiatimi mužmi, aby odniesli chorého do mesta. Bohužiaľ, neprišli včas. Zatiaľ čo lekár pripravoval lieky v Ganguis, don Savio vydýchol naposledy.“

Tak zomrel jeden z najväčších saleziánskych misionárov, a to len vo veku 57 rokov.

don Eugenio Valentini

Don Zaccaria Genghini

Narodil sa 25. marca 1870 v Coriane (Rimini – Taliansko). Prvé sľuby zložil 9. februára 1890 vo Viedme a za kňaza ho vysvätili 10. februára 1895 vo Viedme. Zomrel 1. novembra 1945 vo Viedme.

Jeho rodičia František Genghini a Terézia Cagnoliová boli nábožní ľudia, ktorí dokázali vštepiť do srdca svojich detí živú vieru a krásne čnosti. Niektoré z nich sa rozhodli aj pre rehoľné povolanie. Medzi nimi bola Clelia Genghiniová, členka hlavnej rady dcér Márie

Pomocnice, ktorá zomrela v povesti svätosti. V živote tohto horlivého misionára sa udiali zázračné príhody.

Niekoľko dní pred svojou smrťou mi rozprával, že keď mal asi päť rokov, vážne ochorel. Pokladali ho za mŕtveho, preto ho po-

ložili na nosidlá pre mŕtvych. Otec plakal. Keď mu chcel dať posledný bozk, zbadal niečo čudné. Dotkol sa synčeka, spozornel a na svoje veľké prekvapenie zbadal, že dýcha. Dojatý zavolať svoju manželku, ktorá bola v susednej izbe

pohrúžená do smútku. S veľkou radosťou aj ona zistila skutočnosť, že chlapec dýcha, hýbe sa, žije. Boh ho ušetril. Ešte neprišla jeho hodina a čakal ho dlhý život plný zásluh v ďalekých krajinách.

Keď mal Zaccaria dvanásť rokov, zomrel mu otec. V dedine, kde žil, poznali

dona Bosca ako otca sirôt, obrátili sa preto naňho a on ho hneď prijal do oratória. Zaccaria prežil v jeho blízkosti niekoľko rokov. Boli to zlaté časy oratória, keď sa mnohí mladíci pretekali v čnostiach so svätým Alojzom Gonzágom. Zaccariovi sa dostalo veľkej výsady byť

Don Zaccaria Genghini

Andy, toľkokrát prešliapané donom Genghinim

medzi poslednými žiakmi, ktorých don Bosco požehnal. Po celý život na to s dojatím spomínal.

V roku 1889 odišiel do Patagónie, o ktorej don Bosco sníval a o ktorej on už toľkokrát počul rozprávať na konferenciách a pri večerných slovkách. Preto si ju už vtedy vyvolil za pole svojho misionárskeho apoštolátu.

Keď prišiel začiatkom toho istého roku do Patagónie, z rúk Mons. Cagliariera prijal klerickú reve-

rendu. Išlo o prvú obliečku v Patagónii. Podľa vtedajšieho zvyku a tamjších okolností zložil na konci noviciátu večné sľuby a okamžite začal svoj apoštolát ako asistent. Bolo to vo Viedne po boku Mons. Cagliariera, veľkého vodcu našich misionárov v nekonečnej Patagónii. Neprestajnou prácou, usilovným štúdiom a pokornou modlitbou sa pripravoval na kňazstvo a misionársky apoštolát medzi miestnymi domorodcami.

Don Genghini na jednej z ciest

Mal však akúsi zlú predtuchu. Znova sa dostavili zdravotné problémy, čo mu nedovolilo úplne sa oddať spásnemu dielu medzi domorodými obyvateľmi týchto ďalekých krajín. Misionársky život plný obiet a námah si vyžadoval železné zdravie.

Koncom roka 1894 zasa ťažko ochorel, čo ho po druhý raz priviedlo k bráne večnosti. Don Garrone, ktorého zvykli nazývať „Curita dottór“, už vyriekol svoj ortiel: „Všetko je stratené. Tento klerik má už len niekoľko dní života.“ A zapatrili ho sviatosťami.

Hneď nato sa chorý začal cítiť trochu lepšie. Mons. Cagliero to chcel využiť a povedal: „Vysvätime ho, nech má aspoň radosť, že zomrie ako kňaz.“ To bola ale čudná vysviacka! Kandidát sa nemohol ani postaviť a biskup musel vynechať niektoré obrady s odôvodnením, že sú na misiách v Patagónii. Takto tento chorý, ktorý sa ledva hýbal, prijal kňazskú vysviacku, sediac na veľkej stoličici. Aj obrady sa museli zopár ráz prerušiť.

Všetci prítomní boli tej mienky, že novokňaz nebude môcť sláviť ani primičnú svätú omšu. Hneď po

Junín de los Andes a don Genghini na misijnej obchôdzke

vysviacke ho zanesli do izby a uložili na posteľ. Viac než osem dní bojoval medzi životom a smrťou.

Keď sa cítil trochu lepšie, hoci bol slabý a mal horúčku, dovolili mu sláviť prvú svätú omšu. Za pomoci jedného zo svojich bratov a jedného kňaza vystúpil k oltáru a slávil prvú svätú obeť viac v nebi než na zemi. Ó, Božia Prozreteľnosť! Odvtedy pristupoval k oltáru a slávil svätú obeť viac než päťdesiat rokov.

Boh ho teda znovu vytrhol z moci smrti. V máji 1895 odišiel na misiu do Pingles, potom sa vrátil do

Patagónie ako kaplán. V predvečer veľkej misijnej výpravy, ktorú podnikol v spoločnosti odvážneho a horlivého dona Milanesia, dôkladne pripravil všetko, bolo čo treba. A už v roku 1900 pricestoval do Junínu de los Andes. Opäť vážne ochorel. Bol vysvätený za kňaza, aby mohol aspoň zomrieť ako kňaz. Znova sa však uzdravil a nadobudol predchádzajúcu silu. Andský vzduch mu vrátil život. Stal sa odolným proti horúcemu a búrlivému vetru pámp, proti búrkam a horským fujaviciam, ako aj voči pražiacemu slnku náhorných rovín.

Jedno z nespočetných jazier, ktorých krása umožnila zabudnúť na námahy misijných ciest.

Šikovne sa naučil jazdiť na koni, zvykol si na „maté“ a na mäso upečené na ohni. Navštevoval chatrče domorodcov, brodil sa močarínami s tou istou odvahou, s akou zvyčajne preplával rieky alebo precestoval skalnaté hory. Slovom, stal sa silným a odvážnym človekom i neúnavným apoštolom, akého potrebovali ďaleké misie.

Naučil sa plynulo hovoriť po araukánsky, a do takej miery si

osvojil životný štýl týchto obyvateľov lesov, že si ho vážili a milovali, ako keby bol synom ich kmeňa.

Kmeňoví náčelníci Cotaro, Namuncurá a Sayhueque ho mnoho ráz videli prichádzať na jeho koni „mala cara“ ustatého a spoteného po dlhých dňoch cestovania.

A koľkokrát precestoval údolia Neuquéri, Rio Negro, Nahuel Huapi, El Bolsón, Los Copahues a preplával jazerá Lákar a Lanin! Nedo-

Don Zaccaria Genghini

kážeme si predstaviť, koľko trampôt podstúpil tento horlivý misionár! A nebola to cesta vlakom či autom, ale vtedajšími prostriedkami, akými cestovali domorodci a objavitelia týchto neznámych krajov. V srdci si uchovával heslo dona Bosca: „Da mihi animas, coetera tolle“ a obdivuhodne ho uskutočňoval.

Prišiel rok 1933. Pre mrazivú zimu sa mu otvorila na nohe rana,

nemohol teda pokračovať vo svojom apoštoláte cestujúceho misionára. Vnútorne ho to trápilo, ale odovzdal sa do Božej vôle, zanechal svoju obľúbenú misionársku činnosť a utiahol sa do nemocnice vo Viedme.

No ani liečenie neprinieslo zlepšenie. Rana začala hnisieť a chôdza mu robila čoraz väčšie problémy. Don Genghini sa nepoddával. Bol zvyknutý na namáhavý život a ani

teraz nechcel byť nečinný. Bolo pre nás povzbudzujúce vidieť ho, ako sa vlečie spovedať, vystupuje na kazateľnicu alebo sa chystá vyučovať katechizmus deti, ktoré sa pripravovali na prvé sväté prijímanie. Takto ešte niekoľko rokov kázal všetkým, čo ho poznali, svojím príkladom, svojou dobrotou a vernosťou donovi Boscovi. Choroba však neúprosne pokračovala a každý pohyb mu spôsoboval veľké bolesti.

V roku 1945 pocítil určité zlepšenie, akoby Pán Boh chcel odmeniť svojho verného sluhu za toľké námahy. Zlaté kňazské jubileum totiž slávil v omnoho lepších podmienkach než svoje primície.

Stihol ešte ponavštevovať aj komunity bratov v Patagónii, vo Fortín Mercedes, Bahía Blanca a Roca. Všade ho vítali s radosťou a vrelo mu preukazovali vďačnosť. Nemohol prísť iba do Junínu de los Andes, poslednej méty svojej cesty.

Keď sa na začiatku zimy vrátil do nemocnice, rana sa opäť začala zväčšovať. Pokúšali sa zastaviť otravu krvi, ktorá postupne zachvacovala celý organizmus, ale už nič nepomáhalo. Prišla jeho hodina. Zomrel v roku 1945 na Sviatok všetkých svätých.

don Giuliaero Fernández